

Асс. д-р Катерина Станкова Нинова

**ЛИЦЕНЦИРАЊЕТО  
И  
МИНИСТЕРСТВОТО  
ЗА ЗДРАВСТВО**



**Асс. д-р Катерина Станкова Нинова**

**ЛИЦЕНЦИРАЊЕТО  
И МИНИСТЕРСТВОТО  
ЗА ЗДРАВСТВО**

**Скопје, 2004.**



## ПРЕДГОВОР

Процесот на реформи и трансформација на здравствениот систем во Република Македонија, отпочнат пред неколку години, се уште е во тек со поголеми или помали видливи показатели за неговата целисходност. Кај докторите тоа создава чувство на несигурност, незадоволство со постоечката состојба и безперспективност на професијата во ваквото општествено – економско милје. Веројатно, ваквото доживување на сопствената професија и како субјекти кои директно ја спроведуваат здравствената дејност, ги инхибира докторите поактивно да учествуваат во сите процеси како активни носители на реформите кои се неминовни.

Здравствениот систем на нашата земја мора да претрпи промени заради економските законитости кои го диктираат тоа но, и заради нашето приближување кон стандардите и критериумите на Европската унија.

### СТРАТЕГИЈА

Министерството за здравство определи тим чија задача беше да подготвуват „Стратегија за акредитација на докторите во Република Македонија“ заради модернизација на медицинската професија во Македонија со користење на критериуми и стандарди од развиените европски земји. Лекарската комора подготви и подзаконски акти кои имаат за цел имплементација на оваа Стратегија.

Сепак, имплементацијата на Стратегија претставува долг процес кој бара активности и солидна информираност за состојбите на сите релевантни субјекти – Лекарската комора, Медицинскиот факултет, Македонското лекарско друштво и Министерството за здравство. Притоа неопходна е директна и конкретна активност на овие структури за да се овозможи процесот на имплементацијата Стратегија, таа конечно да стане реалност.

Еден од најзначајните сегменти кој директно не приближува до европските стандарди за медицинската професија е процесот на акредитација на докторите. Токму акредитација на докторите и особено нејзината имплементација претставуваат најдиректна можност докторите преку своите професионални и еснафски здруженија активно да учествуваат во креирањето на иднината на професијата.

## ШТО Е АКРЕДИТАЦИЈА?

Акредитацијата претставува процес кој води кон формално признавање на знаењето, вештините и ставовите и претставува основа на која се издаваат лиценците за професионална активност на поединци или институции. Овој процес подразбира оценување и следење на работата чија крајна цел е задоволување на потребните професионални стандарди. На тој начин акредитацијата придонесува за подобрување на квалитетот на здравствената заштита на пациентите, за заштита на пациентите од докторите кои лошо ја обавуваат својата професија, но и за подобрување на статусот на докторите кои покажуваат квалитет во работата.

## *ЗОШТО Е ПОТРЕБНА АКРЕДИТАЦИЈАТА?*

Акредитацијата е процес кој треба да обезбеди континуиран професионален развој на докторите и задоволување на минималните стандарди, односно, добра медицинска практика за обезбедување на комплетна, сигурна, етична и квалитетна здравствена заштита. На тој начин пациентите, но и докторите се заштитуваат од докторите кои работат лошо, со што се подига и дигнитетот на професијата. Индиректно, акредитацијата ќе обезбеди повисоко ниво на медицинската едукација на сите нејзини степени, ќе ги зајакне професионалните здруженија и организации, а со тоа и ќе го подобри статусот на докторите во заедницата.

Воведувањето на акредитацијата ќе обезбеди мерлив, транспарентен и објективен систем на регулирање и вреднување на медицинската професија. Принципот „оценувањето го поттикнува учењето“, е од особено значење за македонскиот здравствен систем. Тој обезбедува добри здравствени работници кои се резултат на добра едукација, квалитетен образовен систем и транспарентна професионална проценка на стручните способности. Правото да се продолжи со работа во истата дејност ќе се задржува единствено преку системот на акредитација и реакредитација и проценка на компетентноста на докторите.

Целта на системот на акредитација е да се поттикне професионалниот развој на здравствените работници, да се подобри управувањето со хуманите ресурси во здравството и да се подигне личната одговорност во исполнувањето на професионалните обврски. Тоа неминовно води до подигнување на стандардите на здравствените институции за добра медицинска пракса.



## АКРЕДИТАЦИЈА НА ДОКТОРИТЕ ВО ЕВРОПА...

Земјите членки на Европската унија како и оние кои се стремат да станат нејзини членки, развиваат систем на безбедна и квалитетна здравствена заштита. Често употребуваниот термин ДОБРА ЛЕКАРСКА ПРАКСА ги означува стандардите кои се очекуваат од сите доктори и нивната медицинска практика. Овој термин ја подразбира, пред се, стручната компетентност, одржување на континуитет во високите стандарди на стручното работење, вклучување во континуирана медицинска едукација, професионално однесување во согласност со етичките стандарди на медицинската професија и ненанесување штета врз здравјето на пациентите.

На тој начин земјите од Европската унија воспоставуваат строги и дефинирани стандарди во медицинската практика и во здравствената заштита на пациентите.

### *Империјив:*

- квалитетот на додипломската и постдипломската едукација;
- работата на докторите под надзор во тек на задолжителната практична лекарска обука;
- дозвола за самостојна работа по завршувањето на постдипломската едукација и специјализација по примарна здравствена заштита или друга специјалност;
- минимумот на траењето на задолжителната практична лекарска обука и на сите специјализации;
- опис на работните обврски на докторите од примарната здравствена заштита.

Акредитацијата освен во земјите членки на Унијата се спроведува и во Балтичките земји, Словенија, Хрватска итн.





### *... И ВО МАКЕДОНИЈА*

Лекарската комора на Република Македонија активноста за воведување на акредитацијата на докторите ја почна пред повеќе од 10 години. Условите за законско воспоставување и спроведување на акредитацијата во тоа време не беа поволни, иако Лекарската комора изготви правилници за издавање на лиценца за работа, за регистар на докторите и за континуирана медицинска едукација.

Моментно во Македонија не постои мерлив систем и регулатива кои би не приближиле до европските стандарди, а со тоа би овозможиле прифаќање на наште дипломи и можност докторите од нашата земја без предуслови и ограничување да работат во странство.

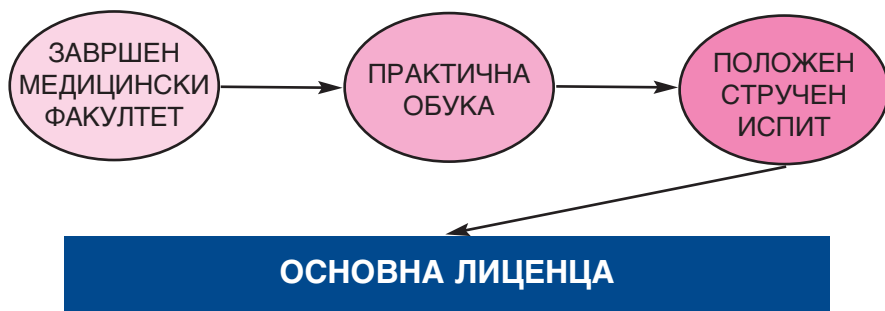
Анализите, пак покажуваат дека во медицинската професија во Македонија постои прекубројност на доктори, голем број на невработени доктори, голем број студенти на Медицинскиот факултет во Скопје и се уште голем интерес за студиите по медицина. Од друга страна пак, потребата од доктори е многу ограничена.

# НИВОА НА АКРЕДИТАЦИЈА

Акредитацијата на доктори е неопходна и ќе се одвива на три нивоа:

- **ОСНОВНА ЛИЦЕНЦА** - лиценца за работа под надзор;
- **ЛИЦЕНЦА ЗА РАБОТА** - право на самостојна работа;
- **РЕЛИЦЕНЦИРАЊЕ - РЕАКРЕДИТАЦИЈА**, обновување на лиценцата за работа по определен временски период.

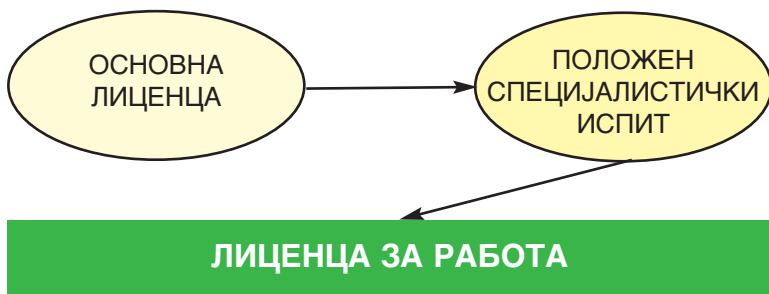
## I. ОСНОВНА ЛИЦЕНЦА - ЛИЦЕНЦА ЗА РАБОТА ПОД НАДЗОР



### ПРОМЕНА:

- на структурата и организацијата на практичната обука со цел да се подигне ниво-то на клиничките вештини и нивото на професионалниот однос на дипломираните доктори. Тоа ќе се постигне со активна работа под супервизија на едукатори и мен-тори кои ќе бидат одговорни за постигнатиот прогрес на докторот.
- трансформација на стручниот испит така што тој ќе ги проверува теоретските и практичните знаења на докторите но и нивниот однос кон пациентите, колегите и професијата. Испитот треба да биде објективен, транспарентен и реален.

## II. ЛИЦЕНЦА ЗА РАБОТА - ПРАВО НА САМОСТОЈНА РАБОТА

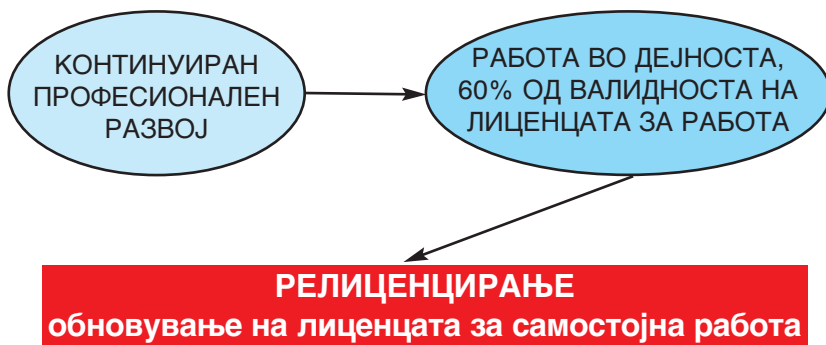


### ПРОМЕНА:

- процесот на специјалистичката едукација да се обавува во специјално акредитирани установи, под раководство на ментори и лични едукатори кои активно ќе го следат прогресот на докторот.
- Процесот на едукација треба да се базира на методот на учење засновано на решавање на определен клинички проблем. Во тек на едукацијата треба да се усвои и методот на само –оценување и анализа на резултатите од работата, како и важноста на размената на стручните мислења помеѓу колегите.
- специјалистичкиот испит треба да транспарентен, објективен и валиден и да ги оцени теоретските знаења, практичните вештини и професионалните ставови на кандидатот.

## III. РЕЛИЦЕНЦИРАЊЕ - РЕАКРЕДИТАЦИЈА

ПРОДОЛЖУВАЊЕ НА ВАЖНОСТА НА ЛИЦЕНЦАТА ЗА САМОСТОЈНА РАБОТА.

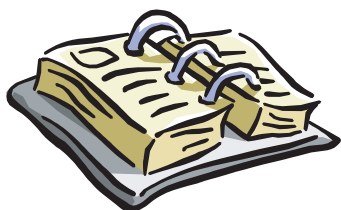


### КРИТЕРИУМИ:



- сертификати за континуиран професионален развој од тесната специјалност;
- реакредитација на секои 7 години.



## МЕМОРАНДУМ



Министерството за здравство е активно вклучено од самиот почеток во процесот на реформирањето на системот за здравствена заштита. Во декември 1999 година е подготвен документ „Меморандум за согласност,“ (за развој на стандарди во примарната здравствена заштита). Потписници на Меморандумот беа сите релевантни структури во здравството во Република Македонија, Министерството за здравство, Медицинскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј,“ од Скопје, Македонското лекарско друштво и Лекарската комора на Република Македонија.



---

Меморандумот, всушност, беше и остана доказ за согласност помеѓу овие институции за потребата и подготвеноста за имплементација на процесот на промени што имаат цел подигање на стандардите на здравствена заштита која се пружа на примарно ниво во целата држава.

Меморандумот опфаќа шест области, вклучувајќи ја и акредитацијата и реакредитацијата. Во однос на ова прашање е постигната согласност дека е неопходно докторите да ги постигнат, но и да ги одржуваат стандардите на работа.

## ЗАКОН

Собранието на Република Македонија на 25 февруари 2004 година го усвои Законот за измени и дополнувања на Законот за здравствена заштита. Со измените и дополнувањата на Закон за здравствена заштита, Собранието на Република Македонија пренесе дел од јавните овластувања на Лекарската комора на Република Македонија. Со законот јакне и контролата на Министерството за здравство при реализирање на овластувањата. Подзаконските акти, кои регулираат дел од овластувањата, а ги подготвува Лекарската контрола, подлежат на одобрување од министерот за здравство.



# ПРИПРАВНИЧКИ СТАЖ

Приправнички стаж (практична обука под надзор на ментори и едукатори) е предуслов здравствениот работник со високо образование да полага стручен испит. Должината на приправничкиот стаж зависи од траењето на студиите.

студии (години)	Траење на стажот (месеци)
5	12
6	6

❖ Стажот се врши во здравствени организации кои ги исполнуваат пропишаните услови;

❖ Се изведува според утврден план и програма;

❖ **Министерството за здравство го предложи на Лекарската комора на Република Македонија** ги определува здравствените установи и докторите под чиј надзор се изведува





стажот;

❖ **Министерот за здравство и пројектуба планот и пројектите** за стажот на докторите и образецот и начинот на водење на приправничката книшка **по** **прежодното мислење** од соодветна високообразовна организација;



❖ Лекарската комора ги утврдува критериумите што треба да ги исполнуваат установите и менторите и едукаторите и

❖ Лекарската комора секоја година го преценува спроведувањето на стажот и доставува извештај до Министерството за здравство.

## СТРУЧЕН ИСПИТ

Положениот стручен испит, по успешно спроведениот приправнички стаж за здравствените работници со високо образование од областа на медицината, е еден од условите за добивање основна лиценца. Тоа значи докторите можат да пружаат здравствена заштита под надзор на здравствен работник со лиценца за работа.

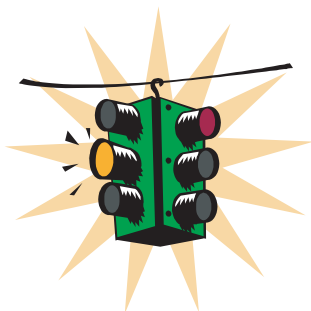
високо образование  
(медицински факултет)

стручен испит

основна лиценца  
(работа под назор)

☑ Лекарската комора формира **комисиџи** пред кои докторите полагаат стручен испит и

☑ Лекарската комора, со општ акт на кој **минисџероџи дава согласносџи**, ги утврдува составот на комисијата, начинот на полагање на испитот, начинот на проверката на стекнатите знаења и вештини и обрасците на уверението за положен стручен испит и основната лиценца.



## ДИПЛОМИ ОД СТРАНСТВО И СТРАН- СКИ ДРЖАВЈАНИ

● Доктор со образование стекнато во странство може да добие основна лиценца ако има:

- нострифицирана диплома од медицински факултет;
- доказ за признаен стаж и стручен испит.

● Ако програмата на стажот и стручниот испит од странство соодветствува со таа донесена врз основа на Законот за здравствена заштита на Република Македонија, таа може да се признае во **целосѝ или гелуѝно**.

● Лекарската комора решава за нејзино признавање.

● Лиценца за работа се добива ако покрај претходните услови, докторот има и:

- доказ за признаена соодветна специјализација и субспецијализација
- препорака од комората во која членувал и
- доказ за претходно работно искуство во соодветната дејност.

● Лиценцата за работа се издава на 7 години и може да се обнови.

● Министерството за здравство може да одобри специјализација на странски државјанин.



● Доктор – странски државјанин може да добие соодветна лиценца ако:

➤ ги исполнува општите услови за странци;

➤ ги исполнува условите за нос-трификација на странски дипломи и

➤ ако заврши дополнителна обука и проверка на стручните знаења.

● Програмата за оваа обука, составот на испитната комисија и начинот на спроведување на испитот ги утврдува Лекарската комора, а министерот дава согласност.

# СПЕЦИЈАЛИЗАЦИЈА И СУБСПЕЦИЈАЛИ- ЗАЦИЈА

Докторите ќе можат самостојно да вршат здравствена заштита по завршување на приправничкиот стаж, положување на стручниот испит, завршување на специјализацијата, односно субспецијализацијата и соодветната лиценца за работа.

\* Докторите можат да специјализираат ако имаат:

- ✓ завршен приправнички стаж;
- ✓ положен стручен испит и
- ✓ основна лиценца.

\* Специјализацијата и субспецијализацијата се врши според прописите со кои се уредуваат постдипломските студии;

\* Министерот за здравство утврдува критериуми и условите за употребување на специјалистички и субспецијалистички кадри;

\* Министерот за здравство ги определува здравствениите установи каде се изведува специјализацијата;

\* Гранките на специјализациите и субспецијализациите, нивно брзотемпо и деловите на стажот ги



## **Ѕроѓицува Минисџерсџвошо за зграбсџво шо ѓреџжогно мислење на соогвеџна високообразовна орѓанџзаџа;**

\* Одреден дел на теоретската и практичната настава се изведува на соодветната висообразовна организација, а остатокот се изведува во здравствени организации кои располагаат со соодветен простор, кадар и опрема;

\* Надоместок може да се определи само за изведување на теоретската настава и за полагање на испитот, со општ акт на кој министерот за здравство дава согласност и

\* За практичната обука може да се определи надоместок само за докторите кои се запишале на специјализација на сопствено барање.

## РЕЛИЦЕНЦИРАЊЕ

Лиценцата за работа Лекарската комора ја издава за време од седум години и таа може да се обнови согласно со условите на законот.

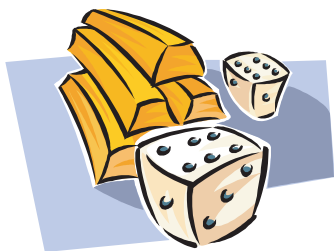
☺ Лиценцата за работа може да се обнови ако во периодот на важноста на лиценцата докторот се стекнал со соодветен број бодови и најмалку 60 отсто од времето работел во дејноста за која има лиценца;



☺ По исклучок, од времетраењето на важноста на лиценцата се одзема време поминато во вршење на јавна функција;

☺ **Условиџе за релиценцирање љи ушбргува Лекарската комора со оџцџ акџ на кој министрорџ дава соџласносџ;**

☺ Лиценцата може времено да се продолжи на 6 месеци под услов докторот во меѓувреме да ги исполни бараните услови за релиценцирање, а ако тоа не се направи, лиценцата времено се одзема;

☺ Повторно стекнување на лиценца е овозможено со дополнителна обука на докторот во текот на една година по одземањето на лиценцата и полагање на испит пред испитна комисија од Лекарската комора;





---

Лекарската која може  
времено или трајно да одземе  
лиценца за работа.



# ВРЕМЕНО ОДЗЕМАЊЕ НА ЛИЦЕНЦАТА ЗА РАБОТА

Времето одземање на лиценцата може да се изврши за период од најмногу 7 години ако докторот:

- не ја продолжи лиценцата во определениот рок;
- не ја заврши дополнителната обука во определениот рок;
- не го положи испитот по дополнителната обука;
- со судско правосилно решение привремено му е забрането вршење на дејноста;
- фалсификува документи потребни за добивање лиценца;
- работи надвор од лиценцата и
- ако Судот на честа на Лекарската комора утврди повреда на Кодексот на медицинската етика.



# ТРАЈНО ОДЗЕМАЊЕ НА ЛИЦЕНЦАТА ЗА РАБОТА

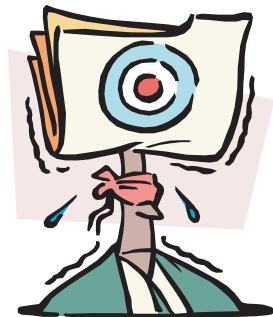
Лекарската комора може да ја одземе лиценцата за работа ако со правосилна судска одлука се утврди дека докторот сторил стручен пропуст или грешка при работа, со што предизвикал трајно нарушување на здравјето или смрт на болниот.

❖ **Против решението за одземање на лиценца за работа докторот има право на жалба до министерот за здравство во рок од 15 дена, од денот на приемот на решението.**

❖ Лекарската комора со општ акт на кој министерот дава согласност ги утврдува:

- начинот на издавање на основната и лиценцата за работа;
- релиценцирањето;
- обрасците на докторските лиценци и
- висината на трошоците

Трошоците се на сметка на подносителот на барањето.



## РЕГИСТАР



Лекарската која бидејќи  
регистар на издадени,  
продолжени, обновени и одзе-  
мени лиценци и ја проиштува  
нејзината форма и содржина и  
начинот на нејзиното водење  
со одреден акт на кој мини-  
стерот дава согласност.  
Лекарската која е должна  
да ја даде во рокот да  
доставува известувајќи го  
Министерството за здравство  
за издавањето,  
продолжувањето, обновувањето  
и одземањето на  
лиценциите за работа.

## НАДЗОР

Министерството за здравство врши надзор над законитоста на работата. Тоа може да запре од извршување општ акт од здравствената установа или комора за кој смета дека не е во согласност со Уставот на Република Македонија, до донесување одлука од Уставниот суд на Република Македонија. Ако во рок од 8 дена од донесувањето на решението министерството не поведе постапка пред Уставниот суд, решението престанува да важи.

По извршениот надзор во комората, министерството ја известува за утврдените недостатоци и определува рок за нивно отстранување. Ако комората не ги отстрани недостатоците во определениот рок, министерството презема мерки за нивно отстранување.



☑ Министерството може да ги одземе овластувањата на Лекарската комора во врска со лиценцирањето и да ги преземе тие работи ако утврди:

- злоупотреба;
- неефикасност;
- вршење на овластувањето во спротивност со законот.

☑ Комората има право на жалба против решението на министерот до второстепена комисија на Владата на РМ во рок од 15 дена од денот на приемот на решението.

# РЕЗИМЕ

## Министерош за здравсѣво габа соласносѣ на ошѣише акѣи во врска со:

- ❖ воспоставување на критериуми за одредување ментори, едукатори и установи за одвивање на стажот;
- ❖ испитната комисија, начинот на полагањето, обрасците на уверението за стручен испит и основната лиценца;
- ❖ одредување на надоместок за теоретската настава и полагање на специјалистичките и субспецијалистичките испит;
- ❖ програма за дополнителната обука и испитот за странски државјани;
- ❖ издавање на основната лиценца, издавање, продолжување, обновување и одземање на лиценцата за работа, формата и содржината на лиценците;
- ❖ одредувањето на надоместок во врска со лиценцирањето и релиценцирањето и
- ❖ формата и содржината на регистерот.



**Министерството за здравство, по предлог на соодветните институции, ги одредува:**

- менторите, едукаторите и здравствените установи каде што се обавува стажот;
- гранките на специјализациите и субспецијализациите, нивното време-траење и деловите на специјализантскиот стаж;
- критериумите и донесува програма за потребите од специјалистички и субспецијалистички кадри.





## СОДРЖИНА

ПРЕДГОВОР	5
Што е акредитација?	6
Зошто е потребна акредитацијата	7
Акредитацијата на докторите во Европа...	8
... и во Македонија	9
МЕМОРАНДУМ	13
ЗАКОН	15
ПРИПРАВНИЧКИ СТАЖ	16
СТРУЧЕН ИСПИТ	18
ДИПЛОМИ ОД СТРАНСТВО И СТРАНСКИ ДРЖАВЈАНИ	19
СПЕЦИЈАЛИЗАЦИЈА И СУБСПЕЦИЈАЛИЗАЦИЈА	21
РЕЛИЦЕНЦИРАЊЕ	23
ВРЕМЕНО ОДЗЕМАЊЕ НА ЛИЦЕНЦА	25
ТРАЈНО ОДЗЕМАЊЕ НА ЛИЦЕНЦА	26
РЕГИСТЕР	27
НАДЗОР	28
РЕЗИМЕ	30

ЕДИЦИЈА

**ПРОМОЦИЈА НА СИСТЕМОТ  
ЗА АКРЕДИТАЦИЈА НА ДОКТОРИТЕ  
ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

**АСС. Д-Р КАТЕРИНА СТАНКОВА НИНОВА**

**ЛИЦЕНЦИРАЊЕТО И  
МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ЗДРАВСТВО**

**Издавач:**

ЛЕКАРСКА КОМОРА НА МАКЕДОНИЈА  
И  
ФОНДАЦИЈА ИНСТИТУТ ОТВОРЕНО  
ОПШТЕСТВО

**За издавачите:**

проф. д-р Алексеј Дума  
и  
проф. д-р Владимир Милчин

**Уредник:**

Јосиф Џочков

**Лектор:**

Снежана Орловиќ-Стојановиќ

**Графички уредник:**

Бобан Козаров

**Печати:**

Европа 92

**Тираж:**

6000



FOUNDATION ФОНДАЦИЈА  
OPEN SOCIETY ИНСТИТУТ  
SOCIETY ОТВОРЕНО  
INSTITUTE ОПШТЕСТВО  
MACEDONIA МАКЕДОНИЈА



